

De rol van gelijkheid in muziekvoorkeuren in vriendschapsformatie en vriendschapsverbreking

Maarten Selfhout, Susan Branje, Tom ter Bogt en Wim Meeus

The present study examines the role of similarity in music preferences in the formation and discontinuation of friendships over a one-year period. Questionnaire data were gathered from 283 Dutch same-sex mutual best friends (Mean age = 12.97) in two waves with a one-year interval. Results show consistent evidence for high similarity in specific music dimensions among friends at both waves. Moderate similarity was found in the overall patterning of preferences for music genres at both waves, even after controlling for similarity in social background. Girls were found to be more similar in their preference for Rock than boys. Specific music similarity in more non-mainstream music dimensions and overall music similarity at Wave 1 were related to selecting a new friend at Wave 2. However, similarity in music preferences was not related to the discontinuation of an existing friendship at Wave 2. Thus, results suggest that similarity in music preferences is related to friendship formation, and not to friendship discontinuation.

M.H.W. Selfhout, drs., promovendus Onderzoeksgroep Adolescentie, Universiteit Utrecht.
S.J.T. Branje, dr., docent-onderzoeker Onderzoeksgroep Adolescentie, Universiteit Utrecht.
T.E.M. ter Bogt, prof.dr., hoogleraar Algemene Social Wetenschappen, Universiteit Utrecht.
W.H.J. Meeus, prof.dr., hoogleraar Onderzoeksgroep Adolescentie, Universiteit Utrecht.
Correspondentieadres: **M. Selfhout**, Onderzoeksgroep Adolescentie, Heidelberglaan 2, 3508 TC, Utrecht, e-mail: m.selfhout@uu.nl.

De 'similarity-attraction' hypothese veronderstelt dat mensen die op elkaar lijken meer tot elkaar aangetrokken worden omdat gelijkheid de individuele perceptie van de wereld bevestigt, communicatie voorspelbaarder en daardoor makkelijker maakt en leidt tot prettige en plezierige interacties (Aboud & Mendelsohn, 1998; Griffon-Smith & Brownwell, 2003). Empirisch onderzoek op dit terrein toont aan dat vrienden gelijkenis vertonen in sociale achtergrond en in een aantal individuele en relationele domeinen, zoals probleemgedrag (Hamm, 2000; Kandel, 1978), perceptie van relaties (Bagwell & Coie, 2004) en de algemene persoonlijke voorkeuren en attitudes (Byrne, 1971; Griffon-Smith & Brownwell, 2003). Met name deze gelijkheid in voorkeuren en attitudes lijken een belangrijke rol te spelen in het ontstaan van vriendschappen (Byrne, 1971). Hoewel enkele onderzoekers (bijvoorbeeld Arnett, 1991; Christenson & Roberts, 1998) suggereren dat gelijkheid in muziekvoorkeuren een belangrijk bindend element is voor vriendschappen in de adolescentie, is hier nauwelijks onderzoek naar gedaan. De huidige studie zal gelijkheid in voorkeuren voor specifieke muziekstijlen en in het globale patroon van muziekvoorkeuren en de rol van deze gelijkheid in de formatie en verbreking van beste vriendschappen onderzoeken.

Gelijkheid in muziekvoorkeuren in beste vriendschappen

Muziek wordt gedurende de adolescentie steeds belangrijker in zowel het persoonlijke als het sociale leven van de adolescent (Arnett, 1991; Ter Bogt, Raaijmakers, Vollebergh, Van Wel, & Sikkema, 2003). Muziekvoorkeuren van Nederlandse adolescenten kunnen geclusterd worden in vier globale stijlen (Delsing, Ter Bogt, Engels, & Meeus, in prep.; Ter Bogt, Raaijmakers, Vollebergh, Van Wel, & Sikkema, 2003), namelijk de mainstream stijl *Populair/Dance* en de drie non-mainstream stijlen *Elite*, *Rock*, en *Urban*. Mainstream in deze zin heeft betrekking op de populariteit: de eerst genoemde stijl is beduidend populairder dan de andere drie stijlen onder adolescenten. Dit patroon van vier stijlen is gevalideerd in longitudinaal onderzoek (Delsing, Ter Bogt, Engels, & Meeus, in prep.) en in verschillende steekproeven in Nederland (Ter Bogt, Raaijmakers, Vollebergh, Van Wel, & Sikkema, 2003). Verder tonen deze vier stijlen veel overeenkomsten met de vier muziekstijlen die in de Verenigde Staten gevonden zijn (Delsing, Ter Bogt, Engels, & Meeus, in prep.; Rentfrow & Gosling, 2003). Het is belangrijk om de smaak van de adolescent niet alleen te zien als voorkeur voor specifieke muziekstijlen maar ook als een globaal patroon over alle muziekstijlen heen (Ter Bogt, Raaijmakers, Vollebergh, Van Wel, & Sikkema, 2003). Zo hebben sommige adolescenten een voorkeur voor alle vier de muziekstijlen, hebben anderen alleen een voorkeur voor één stijl en verafschuwen de andere stijlen, en weer anderen hebben een voorkeur voor twee specifieke muziekstijlen (Ter Bogt, 2004).

Verschillende onderzoekers hebben gesuggereerd dat muziekvoorkeuren een belangrijke rol spelen in beste vriendschappen (zie bijvoorbeeld Christenson &

Roberts, 1998; Urberg, Degirmencioglu, Tolson, & Halliday-Scher, 2000). Gelijkheid in muziekvoorkeuren in beste vriendschappen is echter nooit onderzocht. In een survey onder studenten (Rozin, Riklis, & Margolis, 2004) werden hogere correlaties tussen muziekvoorkeuren gevonden bij kamergenoten die elkaar hadden uitgezocht (.30) dan bij kamergenoten die toevallig bij elkaar op de kamer waren gekomen (.17). Dat dit verschil niet significant was zou kunnen liggen aan de kleine steekproef ($n = 10$ voor de kamergenoten die elkaar uitzochten). Verder is de relatie tussen kamergenoten waarschijnlijk oppervlakkiger dan de relatie tussen beste vrienden. In een experimentele studie vonden Knobloch, Vorderer en Zillmann (1999) dat adolescenten die een hogere gelijkheid in muziekvoorkeuren waarnemen met een willekeurige adolescent een grotere bereidheid hebben om vriendschap te sluiten met die willekeurige adolescent. Hoewel in geen van deze studies beste vriendschappen onderzocht werden, leveren deze studies wel een indicatie voor een rol van gelijkheid in muziekvoorkeuren tussen individuen in hetzelfde (imaginaire) sociale netwerk.

De huidige studie onderzoekt de gelijkheid in muziekvoorkeuren binnen vriendschappen op twee manieren. Ten eerste zal gelijkheid in voorkeuren voor specifieke muziekstijlen, oftewel *specifieke muziekgelijkheid*, onderzocht worden. Ten tweede zal gelijkheid in het globale patroon van muziekvoorkeuren, oftewel *globale muziekgelijkheid*, onderzocht worden. Omdat vriendschappen tussen meisjes intiemer zijn dan vriendschappen tussen jongens (Clark & Ayers, 1992) en omdat vriendschappen tussen meisjes ingebed zijn in kleinere, hechtere vriendschapnetwerken (Degirmencioglu, Urberg, Tolson, & Richard, 1998), zou gelijkheid in muzieksmaak hoger kunnen zijn tussen vriendinnen dan tussen vrienden. We zullen de rol van sekse als moderator in gelijkheid in muziekvoorkeuren exploreren. In het huidige onderzoek richten wij ons op dyadische gelijkheid tussen vrienden, oftewel gelijkheid volgens zelf-rapportage van beide vrienden over hun eigen muziekvoorkeuren.

Gelijkheid in muzieksmaak en de formatie en verbreking van vriendschappen

Het zogenaamde 'filter'-perspectief van Duck en Craig (1978) biedt een theoretisch kader voor de rol van gelijkheid in vriendschapsformatie en vriendschapsverbreking. Dit filter-perspectief bestaat uit twee hypothesen over de rol van direct observeerbare informatie in vriendschapsformatie en vriendschapsverbreking. Volgens de eerste hypothese dient direct waarneembare informatie over andere individuen als een eerste filter in de vriendschapsformatie. Volgens de tweede hypothese worden direct observeerbare kenmerken minder belangrijk als vriendschappen eenmaal gevormd zijn, en zijn meer kernachtige, minder direct observeerbare kenmerken gerelateerd aan de continuering van vriendschappen. De specifieke muziekstijlen van adolescenten zijn direct waarneembaar door typerende kleding, haarstijl en gedrag (Christenson & Roberts, 1998; Ter Bogt, 2000). Daarom kan verwacht worden dat gelijkheid in muziekvoorkeuren vooral gerelateerd is aan de formatie van vriendschappen, en minder

aan de verbreking van vriendschappen. Onderzoek heeft aangetoond dat dyadische gelijkheid in de *frequentie* van het luisteren naar muziek niet verschilde tussen adolescenten die zes maanden later al dan niet vrienden zouden worden. Dit suggereert dat gelijkheid in de frequentie van het luisteren naar muziek niet gerelateerd is aan vriendschapsformatie (Wild & Fink, 1994). De rol van gelijkheid in de frequentie van het luisteren naar muziek kan echter verschillen van de rol van gelijkheid in muziekvoorkeuren. Twee adolescenten zouden bijvoorbeeld even vaak naar muziek kunnen luisteren, maar doordat zij twee geheel andere stijlen prefereren zouden zij hierdoor geen vrienden kunnen worden. Omdat een empirische studie heeft aangetoond dat *veronderstelde* gelijkheid in muziekvoorkeuren gerelateerd is aan de bereidheid om vriendschap te sluiten (Knobloch, Vorderer, & Zillmann, 1999), zou ook *daadwerkelijke* gelijkheid in muziekvoorkeuren een belangrijke rol kunnen spelen in vriendschapsformatie. De huidige studie richt zich op de rol van gelijkheid in muziekvoorkeuren in vriendschapsformatie en vriendschapsverbreking.

In deze studie zullen specifieke muziekgelijkheid en globale muziekgelijkheid in wederzijdse vriendschappen onderzocht worden door gelijkheid tussen vrienden te vergelijken met die in een groot aantal (ongeveer 17.000) gerandomiseerde dyades: dyades van adolescenten die op basis van toeval aan elkaar zijn gekoppeld. Omdat aangetoond is dat vrienden een hoge mate van gelijkheid vertonen in sekse, leeftijd en opleidingsniveau (Kandel, 1978; Kupersmidt, Burchinal, & Patterson, 1995), zullen we controleren voor de mogelijke effecten van gelijkheid in achtergrondvariabelen op muziekgelijkheid door de gerandomiseerde dyades te matchen op deze variabelen.

Samengevat wordt in deze studie het volgende onderzocht:

1. Zijn wederzijdse beste vrienden gelijk in hun voorkeuren voor specifieke muziekstijlen en in het globale patroon van muziekvoorkeuren? Verwacht wordt dat wederzijdse beste vrienden zowel specifieke muziekgelijkheid als globale muziekgelijkheid vertonen. Verder zal de modererende rol van sekse in gelijkheid in muziekvoorkeuren geëxploreerd worden.
2. Welke rol heeft gelijkheid in muziekvoorkeuren in de formatie en de verbreking van beste vriendschappen? Aan de hand van Duck en Craig's filterperspectief verwachten we dat gelijkheid in muziekvoorkeuren alleen voorspellend is voor de formatie van vriendschappen en niet voorspellend is voor de verbreking van vriendschappen.

Methode

Respondenten

De respondenten van deze studie waren 566 adolescenten geselecteerd uit 1125 respondenten van het jongste cohort adolescenten uit de Conflict And Management Of Relationships studie (CONAMORE) (Meeus et al., 2004). CONAMORE is een longitudinale studie die de relaties van Nederlandse adolescenten met

hun ouders en leeftijdgenoten en hun emotionele welbevinden onderzoekt. In de huidige studie werden data gebruikt van twee meetronden met een één-jarig interval. Adolescenten werden geselecteerd als hun beste vriend meedeed aan het onderzoek en ze op hetzelfde tijdstip gekoppeld konden worden aan hun beste vriend. Deze selectie beste vriend steekproef ($n = 566$) verschilde niet significant ($p > .05$) van de totale steekproef ($n = 1125$) op sekse, leeftijd, opleidingsniveau en alle vier de muziekstijlen. De 566 geselecteerde adolescenten vormden 283 vriendschapsdyades van hetzelfde geslacht, bestaande uit 49,2% jongens ($n = 139$). Negen jongen-meisje vriendschapsdyades werden niet meegenomen in deze studie omdat dit aantal te klein was voor de statistische analyses. De gemiddelde leeftijd van alle adolescenten in de eerste meetronde was 12,97 ($SD = 1.58$). 11,9% ($n = 67$) van de respondenten uit de huidige steekproef bestond uit verschillende Nederlandse etnische minderheden. Verder zat 40,5% ($n = 229$) van de adolescenten op het VMBO en 59,5% ($n = 337$) op de HAVO of het VWO.

Procedure

Respondenten kwamen van twaalf middelbare scholen uit Utrecht en omgeving. Ouders en respondenten kregen een brief waarin de doelen van het huidige onderzoek werden omschreven. Respondenten kregen de mogelijkheid om schriftelijk bezwaar te maken als ze niet mee wilden doen aan het onderzoek. De respondenten vulden in de klas na schooltijd een serie vragenlijsten in. Naast geschreven instructies over het invullen van de vragenlijsten werden ook verbale instructies gegeven door de onderzoeksassistenten die surveilleerden tijdens de afname. Anonimiteit van de gegevens werd expliciet gegarandeerd. Voor respondenten die tijdens de eerste afname afwezig waren werd een tweede afname georganiseerd. Als de respondenten op beide afnamen niet aanwezig waren werden ze uitgesloten van het onderzoek. De respondenten kregen € 10,- na het invullen van de vragenlijst. Minder dan 1% besloot niet mee te doen aan het onderzoek.

Type vriendschappen

De respondenten werd gevraagd om hun beste vriend(in) te nomineren. Vervolgens werd in dezelfde dataset gekeken of deze beste vriend meegedaan had aan dit onderzoek en werd nagegaan of deze beste vriend de target adolescent had genomineerd als beste vriend. In deze studie werden alleen wederzijdse beste vriendschappen gebruikt in de analyses: beide adolescenten in een dyade nomineren elkaar als beste vriend. Er waren op de eerste meetronde 179 vriendschapsdyades en op de tweede meetronde 162 vriendschapsdyades (zie tabel 1). Van de 179 beste vrienden in meetronde 1 bleven er 58 beste vrienden in meetronde 2 (stabiele vrienden). De andere 121 vrienden waren geen beste vrienden meer in meetronde 2 (onstabiele vrienden). Tot slot waren er 104 dyades die nog geen

Tabel 1: Aantal dyades in verschillende categorieën van beste vriendschappen

	Meetronde 1	Meetronde 2	Totaal Meetronde 1
	Wederzijdse vrienden	Onstabiele vrienden	
Wederzijdse vrienden	58 ^a	121 ^b	179
Toekomstige vrienden	104 ^c		104
Totaal Meetronde 2	162	121	283

^a = Stabiele vrienden

^b = Onstabiele vrienden

^c = Toekomstige vrienden

vrienden waren in meetronde 1 maar dat wel bleken te zijn in meetronde 2 (toekomstige vrienden).

Instrumenten

De muziekvoorkeuren van de adolescenten werden gemeten door de Music Preference Questionnaire (MPQ; Sikkema, 1999). De MPQ bestaat uit een lijst van 13 muziekgenres. De items van deze schaal geven de grote muziekstijlen in de hedendaagse muziekwereld weer. De respondenten werd gevraagd om op vijf-punts Likert schalen (1 = *erg slecht*, 5 = *erg goed*) aan te geven in hoeverre ze de muziekgenres prefereerden. Missende data op de items van de vragenlijst werden geschat door middel van het EM algoritme in SPSS 12.0¹. Vier muziekstijlen werden geïdentificeerd op basis van eerder onderzoek naar muziekvoorkeuren in de CONAMORE studie (Delsing, Ter Bogt, Engels, & Meeus, in prep.): de *Elite Stijl* bestaat uit de genres klassiek, gospel en jazz; de *Rockstijl* bestaat uit rock, punk, gothic en heavy metal; de *Populair/Dance Stijl* bestaat uit top 40, trance en clubhouse; de *Urban Stijl* bestaat uit rap/hip-hop, R&B en reggae. Exploratieve factoranalyses op de data van beide meetronden in de huidige steekproef lieten duidelijk deze vier-factor oplossing zien, met ladingen boven de .40 op de factoren die in voorgaande studies ook werden gevonden. Betrouwbaarheden van de vier stijlen waren .69, .89, .56 en .79 in meetronde 1 en .66, .91, .61 en .77 in meetronde 2.

Statistische analyse

Om verschillen tussen random dyades en vriendschapsdyades te onderzoeken, voeren we de statistische analyse uit zoals die ook in het artikel van Luo en Klohnen (2005) wordt toegepast. In deze procedure worden dyades die een echte relatie hebben vergeleken met een groep van dyades die op basis van toe-

val aan elkaar gekoppeld worden, waardoor verschillen tussen deze twee groepen toegeschreven kunnen worden aan de relatie (vriendschap) zelf. Random dyades werden gecreëerd met een randomisatie-procedure in meetronde 1 en meetronde 2. De groep targetadolescenten die aan een beste vriend gekoppeld kon worden ($n = 179$ en $n = 162$ in meetronde 1 en meetronde 2, respectievelijk) werd 100 keer gerandomiseerd gekoppeld aan een adolescent die niet in de vriendensteekproef participeerde ($N = 767$ en $N = 801$ in meetronde 1 en meetronde 2). Analyses toonden aan dat er geen significante verschillen waren tussen de basissteekproef en deze random steekproef in sekse, leeftijd, opleidingsniveau en alle vier de muziekstijlen. Omdat alle vrienden van hetzelfde geslacht waren, een kleine leeftijdsrange hadden (11 tot 13 jaar) en hetzelfde opleidingsniveau volgden, werden de random dyades gematcht op deze drie variabelen. Het feit dat vrienden gelijkheid vertonen in deze achtergrondvariabelen kan daarom eventueel te vinden verschillen in muziekgelijkheid tussen vrienden en random dyades niet verklaren.

Om specifieke muziekgelijkheid te onderzoeken werden intra-class correlaties berekend tussen vrienden en random dyades voor elk van de vier muziekstijlen. De intra-class correlaties kunnen geïnterpreteerd worden als de proportie verklaarde variantie in de uitkomstmaat die toegeschreven kan worden aan het behoren tot een dyade. Zo betekent de intra-class correlatie (.55) van de muziekstijl Rock in meetronde 1 (zie tabel 2, eerste kolom) dat 55% van de variantie in Rock verklaard wordt door het deel uitmaken van een wederzijdse vriendschapsdyade in deze meetronde (Kenny, Kashy, & Cook, 2006). Verschil-

Tabel 2: Gelijkheid in muziekvoorkeuren in wederzijdse beste vriendschapsdyades en random dyades

	Meetronde 1			Meetronde 2		
	Vriend (1) (N=179)	Random (2) (N=17.900)	1vs2	Vriend (3) (N=162)	Random (4) (N=16.200)	3vs4
<i>Intra-class correlaties</i>						
Rock	.55**	.01	$p < .01$.60**	.03	$p < .01$
Elite	.36**	.05**	$p < .01$.48**	.06**	$p < .01$
Populair/Dance	.41**	.02	$p < .01$.48**	.00	$p < .01$
Urban	.42**	-.03	$p < .01$.41**	-.02	$p < .01$
<i>Q-correlatie</i>						
Patroon muziekvoorkeuren	.31	.04	$p < .01$.38	.03	$p < .01$

Noot. intra-class correlaties worden getransformeerd door middel van de Fisher's z transformaties, vervolgens wordt de Z -waarde berekend als het verschil tussen de twee intra-class correlaties gedeeld door de standaard meetfout van het verschil.

* $p < .05$; ** $p < .01$

len tussen de vriendschapsdyades en de random dyades werden getoetst op significantie ($p < .05$) met behulp van de procedure van Haggard (1958): intra-class correlaties worden getransformeerd naar een normaal verdeling waardoor verschillen tussen de twee groepen kunnen worden getoetst.

Om gelijkheid in het patroon van muziekvoorkeuren te onderzoeken werden q-correlaties berekend voor de wederzijdse vriendschapsdyades en de random dyades. Q-correlaties geven de gelijkheid in een dyade weer in termen van het globale patroon van de muziekvoorkeuren. Een voordeel van deze methode is dat zij gebruikt kan worden om gelijkheid in een overkoepelend domein weer te geven (Luo & Klohnen, 2005). Daarom zijn q-correlaties geschikt om globale muziekgelijkheid te onderzoeken. Een verschil tussen random dyades and vriendschapsdyades wordt significant geacht bij $p < .05$.

Resultaten

Gelijkheid in muziekvoorkeuren

Specifieke muziekgelijkheid. Om specifieke muziekgelijkheid te onderzoeken werden intra-class correlaties apart berekend voor vriendschapsdyades en random dyades. De resultaten staan in tabel 2. Wederzijdse beste vrienden hadden in beide meetronden significant hogere intra-class correlaties dan random dyades met betrekking tot alle vier de muziekstijlen. Deze resultaten suggereren specifieke muziekgelijkheid in wederzijdse beste vriendschappen, ook wanneer gecontroleerd is voor gelijkheid in sekse, leeftijd en opleidingsniveau.

Globale muziekgelijkheid. Om gelijkheid in het patroon van muziekvoorkeuren te onderzoeken werden q-correlaties berekend voor de vriendschapsdyades en de random dyades. Verschillen tussen vriendschapsdyades en random dy-

Tabel 3: De modererende rol van sekse in gelijkheid in muziekvoorkeuren

	Meetronde 1		1vs2	Meetronde 2		
	Jongens (1) (N=88)	Meisjes (2) (N=91)		Jongens (3) (N=84)	Meisjes (4) (N=87)	3vs4
<i>Specifieke muziekstijlen</i>						
Rock	.33**	.64**	p<.05	.38**	.69**	p<.05
Elite	.38**	.35**	n.s.	.49**	.47**	n.s.
Populair/Dance	.41**	.38**	n.s.	.45**	.41**	n.s.
Urban	.44**	.35**	n.s.	.48**	.32**	n.s.
<i>Patroon muziekvoorkeuren</i>	.33	.31	n.s.	.40	.35	n.s.

* $p < .05$; ** $p < .01$

ades werden getoetst door middel van een ANOVA, waarbij sekse (0 = jongen, 1 = meisje), leeftijd, opleidingsniveau (0 = laag opleidingsniveau, 1 = hoog opleidingsniveau) en vriendschap (0 = random dyade 1 = vriendschap dyade) gebruikt werden als voorspellers van globale muziekgelijkheid. De gemiddelde q-correlaties voor de vriendschapsdyades en de random dyades staan in de laatste rij van tabel 2. Globale muziekgelijkheid was in beide meetronden hoger in de vriendschapsdyades dan in de random dyades, ook na controle voor sociale achtergrond en gelijkheid in sociale achtergrond (random dyades waren gematcht op gelijkheid in sekse, leeftijd en opleidingsniveau). Deze resultaten suggereren dat wederzijdse beste vrienden gelijkenis vertonen in het patroon van muziekvoorkeuren.

Gelijkheid in muziekvoorkeuren en vriendschapsformatie

Specifieke muziekgelijkheid. Om de rol van specifieke muziekgelijkheid in de formatie van vriendschappen te onderzoeken werden intra-class correlaties apart berekend voor dyades die vrienden zouden worden in meetronde 2 (toekomstige vrienden) en de random dyades. Resultaten zijn te vinden in de eerste drie kolommen van tabel 4. Toekomstige vrienden zijn meer gelijk dan de random dyades in hun voorkeur voor Rock, Elite en Urban, maar niet voor Populair/Dance. Deze resultaten suggereren dat specifieke muziekgelijkheid in de non-mainstream stijlen een rol speelt in de formatie van wederzijdse beste vriendschappen.

Globale muziekgelijkheid. Om de rol van gelijkheid in het patroon van muziekvoorkeuren in de formatie van vriendschappen te onderzoeken werd een logistische regressie-analyse uitgevoerd: sekse, opleidingsniveau en globale muziekgelijkheid plus de interacties tussen muziekgelijkheid en sekse en die tussen

Tabel 4: Specifieke muziekgelijkheid voorspelt vriendschapsformatie en vriendschapsverbreking

	Meetronde 1					
	Toekomstige Vrienden (1) (N=104)	Random Dyades (2) (N=17.900)	1vs2	Stabiele Vrienden (3) (N=58)	Onstabiele Vrienden (4) (N=121)	3vs4
<i>Specifieke muziekstijlen</i>						
Rock	.31**	.01	p<.05	.53**	.54**	n.s.
Elite	.34**	.05**	p<.05	.48**	.23	n.s.
Populair/Dance	.16	.02	n.s.	.36**	.44**	n.s.
Urban	.22**	-.03	p<.05	.45**	.19	n.s.

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tabel 5: Samenvatting van logistische regressie analyses: Globale muziekgelijkheid voorspelt vriendschapsformatie en vriendschapsverbreking

	Random vs toekomstig		Onstabiel vs stabiel	
	OR	β	OR	β
Gelijkheid muziek	1.9**	.64**	0.9	-.02
Gelijkheid muziek*sekse	1.1	.09	0.8	-.20
Gelijkheid muziek*opleidingsniveau	1.6*	.49*	0.9	-.07
Sekse	1.4	.32	0.9	-.15
Opleidingsniveau	1.1	.12	1.5*	.42*

* $p < .05$; ** $p < .01$

muziekgelijkheid en opleidingsniveau werden ingevoerd als voorspellers voor de formatie van vriendschappen (0 = random, 1 = toekomstige vrienden). De resultaten staan in de eerste twee kolommen van tabel 5. Adolescenten die meer gelijk zijn in het patroon van muziekvoorkeuren hebben een 1.9 keer hogere kans om vrienden te worden vergeleken met adolescenten die minder gelijk zijn in het patroon van muziekvoorkeuren. Verder hebben adolescenten met een hoger opleidingsniveau die meer gelijkend zijn in het patroon van muziekvoorkeuren een 1.6 keer hogere kans om vrienden te worden dan adolescenten met een lager opleidingsniveau die een gelijkend patroon van muziekvoorkeuren hebben. Concluderend kan gesteld worden dat gelijkheid in het patroon van muziekvoorkeuren samenhangt met een hogere kans op vriendschapsformatie, ook wanneer gecontroleerd is voor de effecten van achtergrondkenmerken en van gelijkheid in achtergrondkenmerken. Verder voorspelt gelijkheid in het patroon van muziekvoorkeuren een hogere kans op vriendschapsformatie voor adolescenten met een hoger opleidingsniveau dan voor adolescenten met een lager opleidingsniveau.

Gelijkheid in muziekvoorkeuren en vriendschapsverbreking

Specifieke muziekgelijkheid. Om de rol van specifieke muziekgelijkheid in de verbreking van vriendschappen te onderzoeken werden intra-class correlaties apart berekend voor dyades die beste vrienden gebleven waren in meetronde 2 (stabile vrienden) en voor dyades die geen beste vrienden bleven op meetronde 2 (onstabiele vrienden). Resultaten staan in de laatste drie kolommen van Tabel 4. Stabiele vrienden hadden hogere intra-class correlaties op de muziekstijlen Elite en Urban dan de onstabiele vrienden, maar deze verschillen waren niet significant. Deze resultaten suggereren dat specifieke muziekgelijkheid geen rol speelt in de verbreking van wederzijdse beste vriendschappen.

Globale muziekgelijkheid. Om de rol van gelijkheid in het patroon van muziekvoorkeuren in de verbreking van vriendschappen te onderzoeken werd een tweede logistische regressie analyse uitgevoerd: sekse, opleidingsniveau en globale muziekgelijkheid plus de interacties tussen muziekgelijkheid en sekse en die tussen muziekgelijkheid en opleidingsniveau werden ingevoerd als voorspellers van de verbreking van vriendschappen (0 = onstabiele vrienden, 1 = stabiele vrienden). Resultaten staan in de laatste twee kolommen van Tabel 5. Adolescenten met een hoger opleidingsniveau hebben een 1.5 keer hogere kans om vrienden te blijven dan adolescenten met een lager opleidingsniveau. Gelijkheid in het patroon van muziekvoorkeuren lijkt geen rol te spelen in vriendschapsverbreking.

Discussie

Het eerste doel van deze studie was om dyadische gelijkheid in de voorkeur voor specifieke muziekstijlen en in het globale patroon van muziekvoorkeuren te onderzoeken in wederzijdse beste vriendschappen van Nederlandse adolescenten, gecontroleerd voor gelijkheid in sekse, leeftijd en opleidingsniveau. De resultaten suggereren dat vrienden gelijk zijn in zowel specifieke muziekvoorkeuren als in het globale patroon van muziekvoorkeuren. Deze resultaten werden consistent gevonden in twee meetronden. Verder werd duidelijk dat deze gelijkheid in muziekvoorkeuren hoger was in echte vriendschappen dan in gerandomiseerde dyades van adolescenten. Omdat deze random dyades gematcht waren op sekse, leeftijd en opleidingsniveau kan de gevonden grotere gelijkheid in muziekvoorkeur in wederzijdse beste vriendschappen niet verklaard worden door een gedeelde sociale achtergrond. Met andere woorden, gelijkheid in muziekvoorkeur lijkt een uniek kenmerk van vriendschap zelf. Onze resultaten bevestigen die van eerdere studies waarin gesuggereerd werd dat muziek een belangrijke rol kon spelen in de vriendschappen van adolescenten (Knobloch, Vorderer, & Zillmann, 1999; Rozin, Riklis, & Margolis, 2004).

Tevens werd de modererende rol van sekse in de gelijkheid in muziekvoorkeuren in wederzijdse beste vriendschappen geëxploreerd. De resultaten leveren beperkt bewijs voor de verwachte grotere gelijkheid in muziekvoorkeuren tussen bevriende meisjes dan tussen jongens: onder meisjes werd alleen een voorkeur voor Rock sterker gedeeld dan onder jongens. Vriendinnen en vrienden verschilden dus niet met betrekking tot hun specifieke voorkeur voor de andere muziekstijlen en hun globale patroon van muziekvoorkeuren. De in eerder onderzoek geconstateerde intiemere vriendschap tussen meisjes in vergelijking met die tussen jongens verklaart niet waarom alleen op de muziekstijl Rock meer gelijkheid gevonden werd tussen meisjes dan tussen jongens. Mogelijkerwijs ligt de verklaring meer in de interpretatie van de Rockmuziekstijl: voor meisjes is Rock vooral synoniem aan het subtype Gothic en een gedeelde voor- of afkeur van Gothic zou vooral meisjes kunnen binden, omdat het een sterk gefeminiseerd genre is (Mulder, Ter Bogt, Raaijmakers, & Vollebergh, 2007). Een

gedeelde Rockpreferentie is daardoor een unieker selectie criterium om een beste vriendschap te vormen bij meisjes dan bij jongens. Toekomstige studies zouden verder moeten onderzoeken waarom de Rockmuziekstijl specifiek belangrijker lijkt te zijn in vriendschappen tussen meisjes dan tussen jongens.

Het derde doel van deze studie is om de rol van gelijkheid in muziekvoorkeuren in de formatie en verbreking van vriendschappen te onderzoeken. Volgens de eerste hypothese van het filter-perspectief van Duck en Craig (1978) zal gelijkheid in direct zichtbare kenmerken, zoals gelijkheid in muziekpreferenties, de formatie van vriendschappen voorspellen. De resultaten van deze studie bevestigen deze hypothese: zowel specifieke non-mainstream muziekstijlen als het globale patroon van muziekvoorkeuren leken een rol te spelen in de formatie van vriendschappen. Adolescente dyades die in de loop van één jaar wederzijdse beste vrienden zouden worden waren meer gelijk dan random dyades met betrekking tot drie van de vier muziekstijlen, namelijk Rock, Elite en Dance. De muziekstijl Populair/Dance is in Nederland populair onder alle Nederlandse adolescenten (Ter Bogt, Raaijmakers, Vollebergh, Van Wel, & Sikkema, 2003) en daarom zouden de non-mainstream muziekstijlen gemakkelijker gebruikt kunnen worden om duidelijk te differentiëren tussen adolescenten. Dit zou verklaren waarom alleen deze drie muziekstijlen een rol lijken te spelen in de formatie van vriendschappen. Adolescenten die gelijkenis vertonen in het patroon van muziekvoorkeuren hebben een hogere kans om vrienden te worden vergeleken met adolescenten die minder gelijk zijn in het patroon van muziekvoorkeuren, zelfs na controle op effecten van sekse, leeftijd, opleidingsniveau, en gelijkheid tussen vrienden in deze sociale achtergrond. Specifieke en globale voorkeuren voor een muziekstijl zijn dus meer uniek in een vriendschap dan de frequentie van het luisteren naar muziek in het algemeen (Christenson & Roberts, 1998). De huidige resultaten sluiten daarmee aan bij de bevinding dat veronderstelde gelijkheid in muziekvoorkeuren gerelateerd is aan de bereidheid om vrienden te worden (Knobloch, Vorderer, & Zillmann, 1999). Gelijkheid in muziekvoorkeur lijkt dus een belangrijke rol te spelen in de formatie van vriendschappen.

Volgens de tweede hypothese van Duck en Craig zou gelijkheid in direct zichtbare kenmerken een minder belangrijke rol spelen in de continuering van vriendschappen. De resultaten laten zien dat gelijkheid in muziekvoorkeuren en vriendschapsverbreking niet gerelateerd waren en ondersteunen daarmee Duck en Craig's (1978) stelling. Wel laten de resultaten zien dat gelijkheid in muziekvoorkeuren een belangrijke rol speelt in stabiele vriendschappen, omdat de gelijkheid in specifieke muziekstijlen in stabiele vriendschappen hoog is (zie de vierde kolom van tabel 4). Verder lijkt de gelijkheid in de muziekstijlen Elite en Urban hoger voor de stabiele vriendschappen dan voor de onstabiele vriendschappen en de verschillen zouden niet significant kunnen zijn door een kleine steekproef, resulterend in een gebrek aan power. In toekomstige studies zou dus de rol van gelijkheid in muziekvoorkeuren voor de stabiliteit en verbreking van vriendschappen in grotere steekproeven moeten worden onderzocht.

Een onverwachte, maar opvallende bevinding is dat gelijkenis in het globale patroon van muziekvoorkeuren het sluiten van een vriendschap sterker voorspelde voor adolescenten met een hoger opleidingsniveau dan voor adolescenten met een lager opleidingsniveau. Adolescenten met een hoger opleidingsniveau zouden een meer gedifferentieerde muzieksmaak kunnen hebben dan adolescenten met een lager opleidingsniveau (Ter Bogt, 2000). Door deze grotere variantie voor de groep van hoger opgeleiden zou de gelijkenis in muziekvoorkeuren meer uniek kunnen zijn dan in de groep van adolescenten met een lager opleidingsniveau. Hierdoor zou globale muziekgelijkheid een belangrijker selectie criterium kunnen zijn in de keuze van vrienden voor hoger opgeleide adolescenten dan voor lager opgeleide adolescenten.

Deze studie heeft een aantal beperkingen. Een eerste beperking is dat het onduidelijk is of onstabiele vrienden alleen minder bevriend raakten of elkaar helemaal niet meer zagen als vrienden. Verder werd vriendschapsformatie in deze studie onderzocht door alleen nieuwe *beste* vriendschappen te bestuderen, en kunnen resultaten daarom niet gegeneraliseerd worden naar het vormen van nieuwe vriendschappen in het algemeen. Een andere beperking is dat het onduidelijk is hoe lang voor of na de daadwerkelijke vriendschapsnominatie een beste vriendschap gevormd of beëindigd werd: zo kan een vriendschapsverbreking daadwerkelijk gebeurd zijn van 1 week voor de vriendschapsnominaties die beide adolescenten maakten op meetronde 2 tot 51 weken voor deze nominaties. In toekomstige studies zouden meer metingen met kortere tijdsintervallen moeten worden gebruikt en meer typen van (niet-)vriendschappen moeten worden meegenomen dan het onderscheid wederzijdse en random dyades. Zo is bijvoorbeeld gesuggereerd dat er verschillen kunnen zijn in gelijkheid tussen kennissen en gelijkheid tussen vrienden (Griffon-Smith & Brownwell, 2003).

Samengevat suggereert de huidige studie dat beste vrienden in Nederland gelijkenis tonen in specifieke muziekstijlen en in het globale patroon van muziekvoorkeuren. Deze gelijkheid in muziekvoorkeuren lijkt niet verklaard te worden door gelijkheid in achtergrondkenmerken. Vriendschapsgelijkheid in de muziekstijl Rock was groter voor meisjes dan voor jongens. Tot slot laat deze studie zien dat specifieke muziekgelijkheid en globale muziekgelijkheid gerelateerd zijn aan de formatie van vriendschappen en niet aan de verbreking van vriendschappen.

Noten

- 1 Het EM algoritme van SPSS 12.0 schat de missende waarden op basis van de samenhang tussen alle variabelen in de dataset. In de huidige steekproef betreft dat data van beide vrienden op alle 13 muziekdimensies. Om te controleren of deze schatting de uiteindelijke intra-class correlaties en q-correlaties beïnvloedde, vergeleken we de resultaten zoals gepresenteerd in de huidige studie ($n = 283$) met resultaten verkregen door respondenten met missende waarden uit de steekproef te verwijderen ($n = 211$). De intra-class correlaties en q-correlaties tussen deze twee groepen verschilden niet significant ($p > .05$) van elkaar. Dit duidt erop dat het gebruik van het EM algoritme de resultaten van de huidige studie niet heeft beïnvloed.

Referenties

- Aboud, F. E., & Mendelsohn, M. J. (1998). Determinants of friendship selection and quality: developmental perspectives. In A. F. Newcomb & W. M. Bukowski (Eds.), *The company they keep: friendship in childhood and adolescence*. New York: Cambridge University Press.
- Arnett, J. (1991). Adolescents and Heavy-Metal Music - from the Mouths of Metalheads. *Youth & Society*, 23(1), 76-98.
- Bagwell, C. L., & Coie, J. D. (2004). The best friendship of aggressive boys: Relationship quality, conflict management, and rule-breaking behavior. *Journal of Experimental Child Psychology*, 88, 5-24.
- Byrne, D. (1971). *The attraction paradigm*. New York: Academic.
- Christenson, P. G., & Roberts, D. F. (1998). *It's not only Rock & Roll: Popular Music in the Lives of Adolescents*. Cresskill, NJ: Hampton Press.
- Clark, M. L., & Ayers, M. (1992). Friendship similarity during early adolescence: Gender and racial patterns. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 126, 393-405.
- Degirmencioglu, S. M., Urberg, K. A., Tolson, J. M., & Richard, P. (1998). Adolescent Friendship Networks: Continuity and Change over the School Year. *Merrill-Palmer Quarterly*, 44, 313-337.
- Delsing, M. J. M. H., Ter Bogt, T., Engels, R. C. M. E., & Meeus, W. H. J. (in prep.). Adolescents' music preferences: factor structure, stability, and associations with Big Five personality characteristics.
- Duck, S. W., & Craig, G. (1978). Personality similarity and development of friendship: a longitudinal study. *British Journal of Social and Clinical Psychology*, 17, 237-242.
- Griffon-Smith, M. E., & Brownwell, C. A. (2003). Childhood peer relationships: Social acceptance, friendships, and peer networks. *Journal of School Psychology*, 41, 235-284.
- Haggard, E. A. (1958). *Intra-class correlation and the analysis of variance*. Oxford, England: Holt.
- Hamm, J. (2000). Do birds of a feather flock together? The variable bases for African, Asian American, and European American adolescents' selection of similar friends. *Developmental Psychology*, 36, 209-219.
- Kandel, D. B. (1978). Similarity in real-life adolescent friendship pairs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 306-312.
- Kenny, D. A., Kashy, D. A., & Cook, W. (2006). *The Analysis of Dyadic Data*.
- Knobloch, S., Vorderer, P., & Zillmann, D. (1999). Der Einfluss des Musikgeschmacks auf die Wahrnehmung möglicher Freunde im Jugendalter (The impact of music preferences on the perception of potential friends in adolescence). *Zeitschrift für Sozialpsychologie*, 31, 18-30.
- Kupersmidt, J. B., Burchinal, M., & Patterson, C. J. (1995). Developmental patterns of childhood peer relations as predictors of externalizing behavior problems. *Development and Psychopathology*, 7, 825-843.
- Luo, S., & Klohnen, E. C. (2005). Assortative mating and marital quality in newlyweds: a Couple-Centered Approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88, 304-326.
- Meeus, W., Akse, J., Branje, S., Ter Bogt, T., Engels, R., Finkenauer, C., et al. (2004). *Codebook CONAMORE: Conflicts And Management Of Relationships*. Utrecht University, Faculty of Social Sciences: Unpublished manuscript.
- Mulder, J., Ter Bogt, T., Raaijmakers, Q., & Vollebergh, W. (2007). Pop Music Preferences and Psychosocial Functioning of Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 313-324.
- Newcomb, A. F., & Bagwell, C. L. (1995). Children's friendship relations - a meta analytic review. *Psychological Bulletin*, 117, 306-347.
- Rentfrow, P. J., & Gosling, S. D. (2003). The Do Re Mi's of everyday life: the structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 1236-1256.

- Rozin, P., Riklis, J., & Margolis, L. (2004). Mutual exposure or close peer relationships do not seem to foster increased similarity in food, music or television program preferences. *Appetite*, 42, 41-48.
- Sikkema, P. (1999). *Jongeren '99: Een generatie waar om gevochten wordt*. Amsterdam: Inter/View*NSS.
- Ter Bogt, T. (2000). De geschiedenis van jeugdcultuur en popmuziek [The history of youth culture and pop music]. In T. Ter Bogt & B. Hibbel (Eds.), *Wilde jaren: Een eeuw jeugdcultuur. [Wild Years: A century of youth culture]* (pp. 27-151). Utrecht: Lemma.
- Ter Bogt, T. (2004). *De smaak van bloed: muziek en problemen van adolescenten [The Taste of Blood: music and problems of adolescents]*. Paper presented at the Decanensymposium 16 september 2004, Amsterdam.
- Ter Bogt, T., Raaijmakers, Q., Vollebergh, W., Van Wel, F., & Sikkema, P. (2003). Youngsters and their musical taste: musical styles and taste groups. *Netherlands Journal of Social Sciences*, 39(1), 35-52.
- Urberg, K. A., Degirmencioglu, S. M., Tolson, J. M., & Halliday-Scher, K. (2000). Adolescent social crowds: Measurement and relationship to friendships. *Journal of Adolescent Research*, 15(4), 427-445.
- Wild, K. P., & Fink, B. (1994). Similarity of leisure interests as a factor in the formation and intensity of friendships *Zeitschrift fur Sozialpsychologie*, 24, 280-288.